

Gugis sli?kino tyliai, vis stabtel?damas apsidairyti, ?siklausyti. Keliauti reik?jo tolokai – mat didieji žemuogynai buvo prie pat žmoni? kelio ? Pagirius. Gugis, kaip ir pridera padoriam kaukui, vengdavo t? di?ki?, ta?iau tai anaip tol nereišk?, jog žmon?s jam ner?p?jo. Ir dar kaip r?p?jo! Jie jau buvo kelet? kart? su Pukiu nulind? ? Pagirius (sužinot? t?vas – oi, kaip kail? išskalbt?!). Nenuoramos kaukaberniai taip pat pažvalgydavo ir keli? – juk žmon?s taip keistai rengdavosi ir toki? ?domi? daikt? nešdavosi! Kai k? ir pamesdavo! Be to – nuo kelio sklido nemažas triukšmas – ?ež?jimas, girgžd?jimas, šnek? nuotrupos... Tad kaukui net žemuog?s ner?p?jo. Nub?g?s dar kelet? sieksni?, jis praskyr? papar?io lapus, prisimerk?, kiek apakintas ryškios saulut?s, ir aiktel?jo. Kelias ir jo prieigos knibžd?te knibžd?jo!

„Tai bent!“ – kraip? galv? Gugis. Ne, toki? žmoni? kaukas dar niekada nebuvo reg?j?s. Visi apsisiaut? kažkokiais keistais apdaraais – ilgaais baltais, plev?suojan?iais nuo kiekvieno krustel?jimo. Ant t? plon? tarsi vapsv? lizdai apdar? kryžiaivosi du juodi br?kšniai. „Argi tai r?bas? – steb?josi kaukas. – J? net sparvos prak?st?!“

Keistieji žmon?s tuo tarpu erzeliavo, stumd?si, ieškojo minkštesni? saman? pris?sti, keletas puol? kapoti kr?myn?. Ir tuomet girios gyventojų ak? patrauk? dar ne?prastesn? trijul?, kuriai kiti reišk? visokeriop? pagarb?. Pirmasis iš j? buvo jau senyvas, pražil?s, sukump?s vyras, su giliai kaktoje ?sir?žusiomis raukšl?mis. Jo akys neramiai b?giojo, o kairioji ranka truput? virp?jo. Antrasis vyras – gerokai jaunesnis ir, kaip ir pridera jaunam, ženg? dr?siai, pasitik?damas. Jo stotas buvo tvirtas, tarsi iš ?žuolo drožtas, o banguota barzda ir švies?s plaukai vilnijo pap?tus v?jeliui. Na, o tre?iasis žmogus d?l trump? koj? kiek juokingai krypavo. Ta?iau skvarbus juod? it angliukai aki? žvilgsnis bylojo: nepasitrauksi iš kelio – sumindys ir neatsigr?š!

Ta?iau ne akys, ne eisena ir ne barzda taip sudomino kauk? – juk visa tai gal?jo tur?ti kiekvienas žmogus ir netgi kaukas. Keista buvo kas kita. Vos sujud?davo tie keisti balti apdarai, dviej? iš trijul?s kr?tin?s sublizg?davo!

„Nejaugi ?ia... geležiniai žmon?s?!“ – sunerimo Gugis.

Tuo tarpu vyrai sus?do, keletas kit? padav? odines gertuves. Šviesiaplaukis ?sišvirkšt? ? burn? ?iurkšl? ir užsikos?jo. Trumpakojis prabilo. Nesuprantama kalba!

– Lorde Douveri, na, ir kaip neišverdate tame kiaute! Aš net marškiniuotas prakaitu sr?vu – o j?s vargstate su šarvais. Atiduokite ginklanešiams, pasim?gaukite v?jeliu!

– O aš pritariu lordo atsargumui, – atsiliep? senis. – Pagonys – taikl?s šauliai, barone Dol?etai. Kartais geriau paprakaituoti, negu str?les tarp šonkauli? skai?iuoti.

– Niekis tas prakaitas, – atsiliep? jauniausias. – D?l švento tikslo galiu ir paprakaituoti.

– Ir koks gi tas tikslas? – susidom?jo baronas.

– Viešpaties šviesa! Garbusis broli Heinrichai, j?s sak?te ties?! Nenešti m?s? Viešpaties šviesos šiam kraštui yra nusikaltimas! Iš ties? ?ia b?t? galima nuveikti tiek, kad užtekt? ne vienam palaimintojo gyvenimui!

– Oho! – išsišiep? Dol?etas. – Kaip riteriui – didingi planai!

– Juk b?t? galima iškirsti šias pragariškas girias, nutiesti kelius, statyti Viešpaties namus, vienuolynus... Skelbti Ger?j? Naujien?! – tarsi nepasteb?j?s barono pašaipos, t?s? lordas.

– Garbusis lorde, to nor?tume kiekvienas... – m?sliai ištar? brolis Heinrichas. – Bet... Kol šiame krašte bus nors vienas gyvas pagonis, Dievo namai liepsnos, vienuolynai bus pl?šiami, broliai dejuos, prikalti prie stulp?... Ak, negi m?s? garbioji brolija nem?gino skelbti Dievo žodžio jiems gražiuoju? Bet š?tono išperos tik š?ton? ir žino... Kad ir kiek

mokytum vilk? – vis tiek ? mišk? ži?ri.

– Be to, garbusis lorde, šiame krašte knibžd?te knibžda ne tik pagoni? – j? girios, pilnos pikt?j? dvasi? ir kitoki? nelab?j?, vargu ar leist?si iškertamos. Bet nelabasis d?l to ir silpnas, kad be žmogaus jis bej?gis... Ar ties? kalbu, broli Heinrichai? – pasisukdamas ? bendrakelion?, t?s? kalb? Dol?etas, šypsodamasis l?p? kampu?iu.

Vokietis m?sliai linktel?jo:

– O taip, barone... Pamenu, kai dar buvau brolio Hinderio, amžin?j? atils? jam, Viešpatie, ginklanešys, ?jom ? žyg?, ir v?l pas samogitus¹. Kadangi tur?jom slapta užpulti vien? pil?, tai teko kelyje naikinti kiekvien?, kad niekas nesutrukdyt? ?vykdyti plano. Ir pasitaik? mums ant kelio pagoni? kaimas – nedidelis, koks tuzinas pirki?. Paman?me – n?ra laiko si?lyti krikšt?, sukalb?sime maldas, kai niekas nebetrukdys. Ta?iau k? j?s manote – kaimo stojo ginti ne tik vyrai, bet ir bobos. Ta?iau, pasakysiu jums ties?, broliai, – ne vienam iš m?s? pašiurpo oda, kai pagoni? raganius sukviet? ? pagalb? pikt?sias dvasias... Atl?k? iš miško visos tokios kailiniuotos, raguotos, vienos – pažeme, kitos – šakomis, ir puol?. Draskyt, kandžiot, pl?šyt... B?rys m?s? tai didelis buvo, ta?iau kaim? puol? tik kokios trys dešimtys vyr?, kiti skub?jo ? priek?. Prisiekiu m?s? Viešpaties žaizdomis, mažai tik?jau paskalomis apie pikt?j? gali?, bet t?syk jau maniau, kad gyvas nebesugr?šiu...

„Tik pamanyk, kaip ?sir?kavo“, – suniurzg? Gugis, m?gindamas k? nors suprasti iš svetim?j? kalbos. Kol kas buvo aišku, kad senis kažkur ?merk? uodeg?.

– Ordino t?vai moko, jog geriausias ginklas prieš pagonišk?j? bjaurast? yra ne kalavijas, mat perkirsta dvasia atgyja su dvejopa galia, o malda, žegnon?, – ?sikišo lordas Douveris.

– Garbusis lorde, žinome šias tiesas, – mostel?jo ranka Heinrichas. – Nejaugi man?te, kad nem?ginome? Ir žegnojom, ir poterius kalb?jom, ir šven?iausi?sias relikvijas rod?m – nieko nelabosios nepais?, tik giesm?s joms nepatiko... Betgi kiek prigiedosi, kai pagonys kaip pasiut? str?les leidžia, ragotines smeigia. Iki šiol atsimenu – vargšas brolis Hansas, teateinie jam dangaus karalyst?, tik nustojo giedoti, dvasia kaipmat prakando pilv? ir ? vidurius sulindo... Liko lyg maišas gul?ti visas toks pam?l?s, net pajuodav?s, matyt, nelaboji iš vidaus su?d?...

– Siaubinga, – links?jo Dol?etas.

– Nepavyko tada ir riteriui Ausveliui, ak, kaip nepavyko... Pak?l? j? viena dvasia aukštai, virš medži?, ir paleido iš nag?... – lyg negird?damas t?s? Heinrichas. – Nukrito, kaip kiaušinio lukštas sudužo... O broliukui Georgui gyvam od? nugrauž?...

– Ne?tik?tina!

Douveris žvilg?iojo tai ? vokiet?, tai ? ital?. Bet pirmasis visai pasin?r? ? prisiminimus, nes tik lingavo galv? ir kartojo: kaip baisu... kaip baisu..., o antrasis šelmiškai merk? ak? jaunuoliui – tik pamanyk, ty?iojasi iš senojo vienuolio! Jaunasis lordas jau reng?si sug?dinti nenaud?l?, bet ?ia pasteb?jo, kad italo akys sustingo, lipte prilipusios prie durklo, kur? vaikas k? tik išsitrauk? ir vart? rankoje.

Iš ties? – t?vo padovanotas kruopš?ios juvelyriškos ginklakalyst?s pavyzdys tiesiog spinduliavo magiška trauka: gal?jai ilgas valandas ži?r?ti, kaip saul?s atspindžiai žaidžia ant senomis nepaž?stamomis runomis puošt? ašmen?, kaip sidabrin?s gyvat?s k?nas rangosi apie ranken? ir baigiasi galva, ? kuri? vietoj aki? ?statyti du rausv? gr?sming? švies? spinduliuojantys rubinai.

„Koks gražus smeiguolis!“ – Gugiui net seil? nut?so.

Tuo tarpu vyrukas lyg žaisdamas susmeig? durkl? ? samanas.

– Gražus daiktelis, – pagyr? Dol?etas, pasislinkdamas ar?iau.

– O kaipgi, – pasididžiavo k? nors daugiau sakyti Douveris. Bet smalsumas nugal?jo.

– Barone, tai j?s netikite tuo, k? pasakojo brolis Heinrichas?

Italas krenkstel?jo ir atsiliep? pašnibždomis:

– Na, šio krašto miškuose visko nutinka... Tik duosiu vien? patarim?, lorde. Jeigu jus užpult? pagoni? dvasia – neskub?kite jos žegnoti, poteriauti ar giedoti. Bijau, kad tai neišgelb?s. Traukite ginkl? ir dr?siai kirskite pusiau arba taip, kaip jums atrodo geriausia. O jeigu neramu – prieš žyg? pašlakstykite ašmenis šventintu vandeniu arba ? gertuv? vietoj jo vyno ?pilkite.

– Barone, bet Bažny?ios t?vai moko...

– Mano jaunasis bi?iuli, Bažny?ios T?vai moko daug ko – taip pat nežudyti, – ištar? baronas. – O mes ?ia ateinam, nešini ugnimi ir kalaviju. Argi keista, kad vietin?s dvasios m?s? nem?gsta?

– Bet, barone, ten gi – velnio išperos, negi su jomis nekovosim?!

– Kovosim, lorde, ir dar kaip kovosim. O dabar jums si?lau poilsio laik? – patyl?ti, pasimelsti. Kelias tolimes, vidudienis ilgas, Albiono ?k? ?ia nebus. Pasiils?kime.

– Pasiils?kime, – nenoriai sutiko jaunasis lordas. Atsidus?s jis ?kišo durkl? ? makštis, atr?m? galv? ? pušies kamien? ir užsimerk?.

– Uhuhuhhh!.. – šiame urzgime tilpo viskas: pyktis, ?niršis, ?si?tis, neviltis. Gugis jau seniai sek?, k? darys geležinis žmogus su tuo gražiu smeiguoliu, ir viltis, kad paliks j? ?smeigt?, buvo tokia didel?, tokia tikra... O dabar – še tau, kad nori, pasl?p?, ?bed? kažkur ? save, nors neišleido n? garso. Et, toks grobis! Toks daiktas! Parnešt? Kaukašlaitin – Pukis apsisiusiot? iš pavydo! Be to, tik taip gal?t? ?tikinti saviškius, kad mat? geležinius žmones (o kad ?ia buvo sustoj? b?tent jie, Gugiui abejoni? nekilo: bet kuris, bent kart? klaus?s senojo Urkio porinam? istorij?, b?t? tuoj pat suprat?s, su kuo susid?r?).

Bet k? dabar daryti – nejaugi smeiguolis pradingo galutinai? Gugis v?l apsidair?, tik?damasis rasti dar k? nors ne?prasta, ta?iau akies netrauk? niekas. Tyliai ir atsargiai, tarsi per samanas šliaužiantis žaltys, Gugis pris?lino ar?iau prie snaudžian?io žmogaus. „?h?, tai juk smeiguolio galva kyšo“, – apsidžiaug? kaukas, pasteb?j?s, kad tas blizgantis gyvis, matytas ant smeiguolio, dabar pusiau išlind?s iš kažkokios geležinio žmogaus ataugos.

Dabar v?l viskas atrod? paprasta: reikia tik ?iupti smeiguol? ir – ? kojas... Bet ar tikrai tai smeiguolio galva? O gal užker?ta angis? Gal kanda? – tokie ir panaš?s klausimai užgriuvo kaukabern?, pama?ius?, kad gyvis blizgina dvi raudonas akis. Atsargiai pak?l?s nuo žem?s vytel?, bakstel?jo ? vien? ak? – nieko ne?vyko.

Kaukas daugiau neabejojo n? sekund?s – jau geriau nusvilti nagus, negu gr?žti be grobio, ir dar tokio! Gugis giliai ?kv?p?, ženg? tuos kelis lemtingus žingsnelius ir ?iupo smeiguol?. Deja, pirmos pastangos tik leido ?sitikinti, kad kot? apsivynioj?s gyvis neužker?tas ir nesitaiko ?k?sti, bet lengvai l?sti lauk smeiguolis nenor?jo. Kaukas iš ?tamos net suprunkt?.

Douveris pajuto lengv? dunkstel?jim? ? koj?. „Kas ?ia per velniava?“

Atsimerk?s iš netiktumo net sustingo: kažkoks nedidelis padaras žvitriomis spindin?iomis akut?mis, užsimet?s pilk? kail?, nema?iomis pris?lin?s, steng?si ištraukti iš makšties durkl?. Lordas viena ranka pasitryn? ak? – vaizdas nenyko. Padaras l?tai,

atsargiai, bet atkakliai, gvieš?si jo gero. Ginklas galiausiai pasidav? ir l?tai iššliauž? iš ?maut?s.

Pasigirdo tylus „uf uf“. Padaras susižav?j?s pažvelg? ? suspind?jusius ašmenis. Douveriui gr?žo nuovoka, ir jis paband? staigiai sugriebti vagil? už pakarpos, bet tas mikliai pasisuko, ir lordo delnui teko durklo ašmenys. Riteris net sustugo iš skausmo, o padaras, nepaleisdamas grobio, šoko ? artimiausi? kr?m?. Tiek j? riteris ir temat?.

– Kas jums, lorde? – atsimerk?s paklaus? Dol?etas ir, žvilgtel?j?s ? pakelt? rank?, nustebo: – Kraujas? ?sipjov?te?

– Ne... – Douveris net nežinojo, k? pasakyti. Vis dar nusteb?s, sutrik?s galiausiai paaiškino: – Nepatik?site, barone, bet mane užpuol?...

– Kada? Dabar? Kas? – išsižiojo Dol?etas.

– Nežinau... Gnomas², dvasia...

– Kokia dvasia? Koks gnomas? Garbusis lorde, gal saul? jums perkaitino galv?? Et, ne veltui juk sakiau apie šarvus!

– Barone, – suirzo britas, – aš nejuokauju. Mane tikrai užpuol? gnomas ir pavog? durkl?. Kol sn?duriavau.

– Lorde, iš kurgi gnomai šitose giriose? Gal žv?ris tai buvo? Susapnavote?

– Ne, ne žv?ris, – atkakliai pakartojo Douveris. – Ar jums teko kada nors matyti žv?r?, kurio ?kandimai palikt? p?dsak? kaip geležt?s? Be to, kurgi dingo mano durklas? Pats mat?te – j? pak?liau nuo žem?s ir ?kišau ? makštis.

– Metas keliauti, broliai, – nutrauk? j? gin?? brolis Heinrichas. – Komt?ras Rilk? m?s? užsilauks, jeigu per daug poilsiausim.

– Tvarka. Poilsis baigtas! – sušuko Dol?etas. – Rikiuotis žygiui! Mikliai! Judam, judam, judam!

Sužvango ginklai, suskamb?iojo grandys, sugirgžd?jo gurguol?s vežim? ratai. Nuošaliau ils?j?si ginklanešiai prived? arklius, pad?jo riteriams ant j? užs?sti. Tebekraujuojanti Douverio plaštaka buvo perrišta balta skepeta. Lordas nusprend? daugiau niekam nepasakoti užpuolimo istorijos, nes ir pa?iam šis ne?tik?tinas nuotykis prad?jo atrodyti kaip keistas trumpas sapnas. Jeigu ne kraujuojanti ranka ir tuš?ia ?maut?, gal ir b?t? patik?j?s, kad gnomas, dvarfas³ ar kaip kitaip pavadintum t? vagil?, tebuvo brolio Heinricho prisiminim? suaudrintos vaizduot?s vaisius. Bet kad žv?ris vogt? durkl??!

„Vaje, koki? sumaišt? suk?liau!“ – negal?jo atsisteb?ti Gugis, pamat?s, kad visi geležiniai žmon?s, jam dingus br?zgyne, staiga pašoko nuo žem?s ir ?m? dairytis, rinktis daiktus, o tas, kurio smeiguol? jis dabar laik?, kažk? garsiai aiškino ir mostagavo sužeista ranka, rodydamas tai ? save, tai ? kr?mus. „Matyt, tas smeiguolis – koks nepaprastas daiktas“, – galiausiai nusprend? kaukas ir, pagalvoj?s, kad ilgiau pasilikti ?ia b?t? pavojinga, per br?zgynus patrauk? ? miško gilum?.

– K? ?ia neši? O! Iš kur gavai?! Parodyk! Ai! Nesistumdyk tu, gyvat?s išnara!

– Traukis, neturiu laiko, – š?ktel?jo n? nestabtel?damas Gugis susimušt? viet? besikasan?iam Pukiui.

– Kad tu kur sprand? nosisuktum su visomis savo geležimis, – palink?jo tas, dar pagr?modamas kumšteliu.

– Kad tu surastum ir pridegintum, – nusijuok? skuosdamas kaukavaikis.

Keli? pastojų nedidukas upeli?kštis sm?l?tais krantais. Kaukas m?gino nešul? suimti patogiau, nes teks šokin?ti nuo akmenų ant akmenų. Pirmi trys akmenys nebuvo slid?s, o ketvirtas...

– Zuikio spira!!! – dar sp?jo suklykti Gugis, pajut?s, kad pasaulis staiga apsivert? aukštyn kojomis, ir piestu atsistoj?s upelio vanduo d?jo tiesiai ? nos?.

– Cha cha! Ker?pla, ker?pla! – dži?gavo tai pamat?s iš paskos skubantis Pukis.

– Palauk, p?kuotasai, netur??iau svarbesni? reikal? – patikrin?iau tavo momens kietum?, – papurt?s purius plaukus, sumurm?jo Gugis ir ?m? dairytis – kur jo grobis? Smeiguolis, niekur neding?s, gul?jo upelio dugne. Gerai, kad ?ia nebuvo gilu – vos iki juosmens, tad, pak?l?s smeiguolio gal?, kaukas ?m? tempti grob? ? kit? krant?. Pukis mal?si aplinkui ir visaip rod?, kad si?losi pad?ti, bet Gugis išdidžiai apsimet? jo nepasteb?s – tegul pasikankina iš smalsumo! Netrukus šlapias it paukš?iukas varvan?iu žebenkštis kailiu kaukas išbrido iš upelio ir nusipurt?s n?r? ? kr?myn?, dengus? upeli?kš?io senvag?s pradži?.

Senasis Urkis s?d?jo atsir?m?s ? kelmel? ir sn?duriavo, atkiš?s veid? kaitriems saulut?s spinduliams. Giedro senolio veido netemd? joks nerimo debes?lis. Žili plaukai, išsidraik? ant kiškenos, vos šiuršeno, judinami lengvu?io tarsi zyl?s plunksna v?jelio dvelksmo. Niekas neb?t? dr?s?s trukdyti Urkio šiuo metu be rimto reikalo. Jau seniai kaukai kalb?jo, kad senasis daugiau kalbasi su prot?vi? v?l?mis nei su gyvaisiais, ta?iau kažkod?l visi, ištikus nelaimei ar užgriuvus r?pes?iui, skub?davo gauti iš jo patarim?, pamokym?.

Gerb? sen?j? Urk? kaukai, nes prisimindavo tuos laikus, kai nei viena medžiokl?, nei vienas žygis ? žmoni? jaujas ar kl?tis neapsieidavo be jo vadovavimo. Niekas dar nebuvo pamirš?s, o kas pamiršdavo – tam b?tinai primindavo, kad tik Urkis, šalt? žiem? gresiant badui, išgelb?jo saviškius su žmon?mis sutar?s, kad kaukai gal?t? eiti pas žmones padirb?ti – už duonut?s kepal?, už ropi? ryšel?... O dar vyresni prisimin? ir kipš? antpl?d?, kai Urkis parneš? keravir? ir j? atlaik?!.. Tad nors jau kokie penki saul?s ratai, kai kaukus ? žygius ir ? darb? ved? Snarkis, Gugis vis tiek pirmiausia puol? ieškoti senolio, nor?damas pasidalyti nerimu. Labai atsargiai prisiartin?s, jis pabr?žino koja žem?, stengdamasis sugirgždinti kokius akmenukus, sušiurinti saus? žol?. Deja, Urkio vokai net nepajud?jo.

– Senoli... – tyliai tarstel?jo. – Senoli... – prabilo garsiau. – Senoli! – galiausiai sušuko.

– A? Kas? A, Kukio vaiki... Ot tai išg?sdinai... Išg?sdinai senol?... Maniau, šeškas koks nors... O aš jokio smeiguolio neturiu... Taip galvojau... Gera galvoti...

– Atleiskite man, senoli, kad sutrukdžiau sn?d?, bet netoli Pagiri? ma?iau geležinius žmones.

– K? sakai... Ži?r?k tu man... Geležinius žmones... Gr?žo... Negerai, vaiki... Oi, negerai... Negeri tie geležiniai žmon?s... Labai negeri... Bet visi, žinok, žmon?s negeri... Nem?gsta jie kauk?... Muša spragilais jaujose, net ir žmoni? kat?s – tos ne?žaugos – ramiai gyventi neduoda... Bet geležiniai dar blogesni... Jie degina an?j? pirkias, naikina pas?lius... Ak, negeri tie žmon?s... Bet reik?t? pasakyti Snarkiui... Labai reik?t?... Taip taip... Labai.

– N?ra Snarkio. Išsived? kaukavyrius bi?i? kopin?ti. Sak?, gr?š tik su saul?s laida.

– Negerai, kad n?ra Snarkio... Labai negerai... Kiek kart? kartočiau – jeigu nesi, bent duok visiems žinoti, kur galima rasti. Ak, sunk?s laikai. Kaukas kauku nepasitiki, vienas gvelbia iš vieno žmogaus, kitas gvelbia iš to, iš kurio gvelbia... O dar kartais ir kaukas iš kauko... Kokie laikai, kokie ?pro?iai...

– Iš j? nugvelbiau smeiguol?.

– Smeiguol?? Ži?r?k tu man, koks dr?sus... Nagi, pasakok, pasakok! O gal parodysi?

– Štai.

– Oho! – senojo kauko akys blykstel?jo. – Gražus smeiguolis... Labai gražus... Žmon?s tokius smeiguolius kalavijais vadina... Gerai turb?t kerta... Matai, koks tas m?s? Gugis... Nep?s?ias vaiki... Nugvelb? kalavij?... Iš geležinio žmogaus... Capt ir nugvelb?... Chi chi... Nugvelb?... Capt ir nugvelb?...

Urkis prad?jo krizenti, krutindamas galv? ir kartodamas: „Capt ir nugvelb?... Tik capt ir nugvelb?... Chi chi... Nugvelb?...“

Gugis steng?si klausytis pagarbiai, vis d?lto seniausias šeimynykštis, bet gal? gale neiškent?:

– Senoli, tai k? darysim?

– D?l ko... Capt ir nugvelb?... Chi chi...

– D?l geležini? žmoni?!

– O k? tu padarysi? Nugvelb?... Ar Snarkiui sakei?

– Ne, senoli. Jau sakiau, kad Snarkis med? kopin?ja.

– A... Taip taip... Med?... Chi... Nugvelb?... Na, jie eis ir nueis... Tiesiog eis ir nueis... Cakt cakt cakt ir nueis...

– Senoli, bet jie nueis ? Pagirius.

– O taip... Pagiriai... Graž?s tie Pagiriai... Ir žmon?s ten ne tokie blogi... Kauk? jaujose spragilais nemuša, kates nuveja... Žiem? duonute dalijasi... Geri Pagiri? žmon?s... O gal nenueis?

– Nueis, senoli, nueis. Tas kelias tiesiai ? Pagirius veda.

– Tai reik?t? k? nors ? Pagirius nusi?sti... Žmones ?sp?ti... Duoti žinoti... Gal ir duonut?s paprašyti... Ak... Seniai duonut?s valgiau... Labai seniai... – senis su?eps?jo. – Vis žiurk?s ir kiškiai, žiurk?s ir kiškiai... Bet reik?t? Snarkio sulaukti, reik?t? sueig? šaukti, pasitarti... Ak, n?ra kaukai žmogaus draugai – jaujose spragilais muša, kl?tyse kat?mis siundo... N?ra bi?iuliai, n?ra...

– Senoli, jeigu mes tarsim?s, geležiniai žmon?s gali sudeginti, išžudyti Pagirius, jiems atsikvoš?ti nesp?jus...

– K? tu sakai? Negerai... Oi, kaip negerai... Reikia Pagiriams pad?ti... Labai reikia... Bet kad Snarkio n?ra... Geri ten žmon?s, kauk? jaujose...

– Senoli, tai k? daryti? – Gugis išdr?so pertraukti.

– O tai kas gal?t? iki Pagiri? nub?gti... Aš jau senas... Man jau sunku... Taip taip... Sunku... Pagiriai toli... Ir žmon?s ten...

– Aš gal??iau, senoli, aš! Va, dar Pukis, ma?iau, aplink trinas, pasiimsiu, nub?gsiu, Pagirius ?sp?siu, gal bent pasisl?ps.

– Ne... Vaiki... Taip negerai... Vienas b?kit ? Pagirius žmoni? ?sp?ti... Gal ir duonut?s kartu gausit, o kit? si?sk pas Snark?, kad gr?žt?, kad pasitartume... Galgi Pagiriams pagalbos reikia... Taip taip... Pikti tie geležiniai žmon?s... Skriaudžia kitus žmones, kerta pusiau, degina... Nebus kaukams duonut?s, jei nebus Pagiri?... B?k, vaiki, b?k...

– B?gsiu, senoli. Tuoju pat. Tik Puk? pasišauksiu, kad Snarkio eit? ieškoti.

– Ir tegul pasako Snarkiui, kad tuoju sueig? šaukt?, kaukavyrius surinkt?, galgi pad?sim Pagiriams...

Gugis linktel?jo senoliui ir, pasi?m?s smeiguol?, kuris, pasirodo, vadinasi kalavijas („Keistai skamba – ka-la-vi-jas, ar ne? Nei vijas, nei kala... Nei šis, nei tas...“), šaukdamas „Puki! Puki!“, nuskub?jo atgalios.

– Ko klyki kaip pasmeigta žebenkštis? – Pukis išdygo lyg iš po žemi?.

– Ar žinai, kur nu?jo Snarkis su vyrais? – pasiteiravo Gugis.

– Sak?, prie kimselio.

– Tai b?k prie kimselio, surask Snark? ir parvesk. Urkis šaukia sueig?. Pasakyk, kad geležiniai žmon?s sugr?žo, eina ? Pagirius. Reikia k? nors daryti.

– Matai matai... B?k, surask, pasakyk... O pats, išvert?s pilv?, bamb? krapštysi?

– P?zre tu nenaudingas, aš ? Pagirius b?gu, žmoni? ?sp?ti.

– Cha cha!.. Kad tave kur katei atiduot? pažaisti!

– Aš tau atiduosiu! – Gugis šoktel?jo ir vož? Pukiui per aus?.

– Ak tu, stumbro pimpa! – Pukis kibo Gugiui ? gaurus.

– Kas ?ia dedasi? Ak j?s, nevidonai, žiurki? dusintojai... Gugi, sakiau skub?ti ? Pagirius!

– Gugis iš nuostabos net priešinink? paleido. Urk? tarytum kas b?t? pakeit?s – senis buvo išsities?s, ?sitemp?s, akys švyt?jo ryžtu, patirtimi ir sumanumu.

– Tai vis jis, senoli! Pukis man?s neklauso, neina Snarkio kviesti.

– Puki, b?k ieškoti Snarkio... Tuoju pat... Ak, gi reikia Pagiri? žmon?ms pad?ti... Labai reikia... Gugi, tu irgi negaišk... B?k pro kelmyn?, saugokis lapi?, neškis smeiguol?...

– Gerai, senoli, b?tinai! – ir abiej? kauku?i? nugaros išnyko kr?mynuose.

Senasis kaukas atsiduso:

– Ak, tie vaikai... Reikia žmon?ms pad?ti, o jie vienas kito gaurus retina. Juk vienas saul?s ratas iki vyr?, o jie vis tiek sau gaurus retina... Kokie laikai, kokie ?pro?iai... – burb?jo panos?j neramiai vaikš?iodamas ratu. Snausti nebesinor?jo.

S?pavimasis balne ir net ? pavakar? neatsl?gstanti kaitra migd?. Baronas Dol?etas, nebegal?damas pak?sti l?to žygio tempo, suragino žirg? ir nušuoliavo ? b?rio gal?, tik?damasis jeigu ne paspartinti, tai bent nubausti l?tuosius. Douveris sugretino savo žirg? su brolio Heinricho:

– Garbusis broli, – atsargiai prad?jo.

– Klausau.

– Garbusis broli, per poils? pasakojote, kaip j?s? b?r? kadaise užpuol? dvasios. Ar tarp t? dvasi? nebuvo toki? maž?... Nededuk? padar?, kuriuos j?s? t?vynainiai vadina dvarfais, gnomais...

– Koki? padar?, kok? b?r?, broli?

– Na, kur pasakojote sustojus pails?ti... Kaip nor?jote sudeginti pagoni? kaim?, bet pagoni? raganius pakviet? ? pagalb? pikt?sias Samogitijos mišk? dvasias... Ar tarp j? nebuvo toki? maž? pilk? švytin?iomis akimis?

– Ak, garbusis lorde... Ten buvo tiek daug visko, kad net neatsimenu. Naguotos, raguotos, vienos atl?k? šakomis, kitos pažeme...

– Tai nebuvo?

– Sunku prisiminti, broli. Labai sunku. Seniai tai buvo. Daug broli? krito. Amžin?j? jiems atils? duok, Viešpatie.

– Amžin?j? atils?... – sumurm?jo Douveris, pentiniais paragindamas žirg?.

– Judinkit? s j?s, storašikniai! – kažkur iš b?rio galo sklido rinktiniai barono Dol?eto keiksmi.

Douverio ranka ieškojo durklo rankenos. „Ai! Velniai griebt?!“ – mintyse pyktel?jo riteris, pajut?s, kad žaizd? vis dar skauda. Jeigu tekt? artimiausiu metu kautis... Šeš?liai pamaž?le t?so.

– Oi! Koks gyvuliukas!

Kaukas šoktel?jo atatupstas, bet ?ia pat nusiramino. Senasis Urkis, taip lengvai siunt?s j? pas žmones, turb?t nežinojo, o gal buvo pamirš?s, jog Gugiui dar niekada nebuvo tek? su jais bendrauti akis ? ak?. Taip jau b?gant metams susiklost?, kad kaukai rodydavosi žmon?ms tik esant rimtam reikalui ir tik suaug?. Maža k? gali tie didži?nai sum?styti – dar uždarys kaip žaislel? savo vaikams.

Tiesa, net ir suaug?s kaukas tebuvo žmoni? mažiausi? vaik? dydžio, ta?iau kaukai mok?jo sl?ptis, grumtis, o jei reik?davo – ir ker?ti. Kad ir taip: reik?jo tur?ti šeško plauk? kuokšt? ir zuikio spir? (kaukai niekur neidavo be ši? dviej? dalyk?), patrynus juos vien? ? kit? ir ištarus „Bezdu bezdu bezdu purpt!“ pasklisdavo toks negeras kvapas, kad joks nedraugas kauko neliesdavo, b?gdavo už artimiausio kr?mo. Nors Gugis ir tur?jo su savimi ker? kapšiuk?, nusprend? neskub?ti. Mat prieš j? testov?jo žmog?, ir dar žmog? vaikas – nors ir gerokai didesnio ?gio už j?, bet turb?t nepavojinga.

– Kas tu toks? – ji v?l prabilo.

Vis d?lto nelabai malonu, kai esi varstomas dideli? tarsi stirnos žydr? aki?.

– Nebijok, aš tav?s nenuskriausiu. Eikš, – ir kažk? išties?.

„Hmm... Nenuskriausi... To dar betr?ko, kad leis?iausi žmogvaik?s skriaudžiamas.“ Nors kauk? ir žmoni? kalba šiek tiek skyr?si, Gugiui nebuvo sunku šnek? suprasti. Vis d?lto jis nusprend? kol kas nesusivilioti tuo, kas delne – per daug tai primin? žaidim?, kur? pats žaisdavo, kalbindamas peliukus. Be to, jis juk neš? svarbi? žini?, tad, nor?damas atrodyti vyriškiau, padar? taip, kaip mat? darant geležinius žmones – atr?m? smeiguol? ? žem? („Kaip ten jis... Ka-la-vi-jas. Liežuv? galima nusilaužti.“) ir pasir?m? abiem rankom. Tada truput? surauk? kakt?, kad antakiai susiliet? ? vien?, ir l?tai bei raiškiai tar?:

– ?ia ateina geležiniai žmon?s.

Deja, žiniōs svarbos žmog? aiškiai nesuprato. Ji nustebo, sumosavo rankomis ir sukrykšt?:

– O tu dar ir kalbantis gyvuliukas! K? tu sakei?

Gugiui labai užsinor?jo nusispjauti, kaip kad daro vyrai, kai kas nors nepasiseka. Bet vyresnieji mok?, jog tai negražu, ypa? tokiomis aplinkyb?mis. Tad jis pakartojo dar kart?:

– ?ia ateina geležiniai žmon?s. Jums reikia b?gti. Supranti? B?gti! – Ir Gugis band? parodyti, k? reiškia b?gti.

Bet kalbantis ir b?gantis gyvuliukas žmog?, matyt, jau ?m? g?sdinti. Klykdama: „Mama, mamyte! Ži?r?k, k? sutikau!“ – ji pasileido artimiausios gry?ios link. Kaukas kelet? kart? mintyse palink?jo jai prasmegti tarsi lapei pelk?je, bet vis tiek l?tai nud?lino iš paskos.

– Garbusis lorde, – Douveris atsisuko, – baronas nori su jumis pasitarti, – praneš? atskub?j?s ginklanešys, – k? daryti toliau.

– Aaaa... Taip, žinoma, – riterio s?mon? pasiek? k? tik nuaid?j? žodžiai „B?ry, stok!“, ir jis galutinai atsikvoš?jo iš snaudulio.

– Malon?kite sekti paskui mane.

– Noo! – riteris paragino žirg? ir nurisnojo ? b?rio gal?, kur jau buvo ir Dol?etas, ir brolis Heinrichas. Tarp j? lordas pasteb?jo du knechtus, ?r?musius ietis ? vyro, apsirengusio paprastais drobiniais marškiniais ir keln?mis, kaip ?prasta valstie?iui, nugar?.

– Puiku! – išgirdo jis šaukiant? Dol?et?. – Tai šitas kal?s vaikas sako, kad toliau kelio neb?ra? O tai kur tas kelias, leiskit paklausti, pasideda? – šalia stov?j?s brolis, matyt, kiek mokantis vietin? šnekt?, band? regzti žodžius, versdamas barono klausim? valstie?iui. Tas pak?l?s akis kažk? atsak?.

Vienuolis pasisuko ? baron? ir tar?:

– J?s? aukštenybe, šitas pagonis tvirtina, kad toliau yra raistas. Š?met buvo lietingas pavasaris, tod?l pereiti nebus ?manoma.

– Palaukit, palaukit, – ?sikišo Douveris, – o kur j?s j? radote?

– Milorde, jis miške kilpas stat?, o mes su?iupom.

– Mat kaip, – lyg ir nusisteb?jo Douveris. – Sakyk, žmogau, – kreip?si jis ? valstiet?, – gal yra kelias aplink raist??

Brolis vert?jas v?l kažk? sumarmaliavo vietine kalba. Žmogus sumirks?jo, ?sitemp?, nors ir steng?si nusl?pti nenor? atsakyti. Ta?iau, pajut?s ie?i? smagalius prie nugaros, v?l prabilo:

– Yra, – išvert? vienuolis, – bet didelis lankstas ir pakeliui didelis kaimas.

– Hmmm... – nut?s? lordas.

– Paklausk jo, kiek truks keliavimas tuo lankstu, – pasiteiravo Dol?etas.

– Ger? pusdien?, barone, – išvert? atsakym?.

– Na, k? gi, garbingieji riteriai, tai n?ra daug, – apsidžiaug? italas.

– Bet, barone, j?s užmirštate m?s? žygio slaptum?! – paprieštaravo brolis Heinrichas. – B?rio niekas neturi pasteb?ti. J?s gi nežinote t? pagoni? – jie kaip šarkos: tik viens du, ir jau visa žem? žinos apie m?s? atvykim?.

– Garbusis broli Heinrichai, ar galime rinktis? Ar josite per pelk?? Ar j? pereis p?stieji, o k? jau sakyti apie gurguol??

– Bet, barone, jeigu eisim per kaim?, tai žygio slaptumo neliks n? paduj?. ?iagi netoli kažkurio laukinio bajoro pilis. Dar ir užpulti gali...

– Kaimas ne kli?tis slaptumui, – susirauk?s ištar? Douveris.

– Kod?l? – nustebo brolis Heinrichas. – Taigi pagonys...

– Galima padaryti taip, kad iš kaimo niekas žinios neišnešt?.

– Aš supratau lord?, – pl?šriai šyptel?jo Dol?etas ir v?l kreip?si ? sugaut?j? žmog?: – Kokio dydžio tas tavo kaimas?

– Jis sako, koks tuzinas trob?, j?s? aukštenybe.

Dol?etas vertinamai nužvelg? b?r?, lord? Douver?, brol? Heinrich?, tada kilstel?jo galv? pasiži?r?ti, kur saul?, ir tar?:

– Dar kart? pasitikslink, kiek laiko reikia nusigauti iki kaimo.

– Pus?s dienos, j?s? aukštenybe, bet pagonis sako, kad kelias vis tiek eis per pelk?. Tik ne toki? klampi?.

– Sakai, per pelk?... – v?l ?sikišo britas. – Puiku.

Ir išsi?m? iš kaban?io ant juostos kapšo didel? auksin? monet?:

– Pasakyk tam žmogui, kad jeigu nuves iki kaimo – štai k? gaus, o jei paklaidins – pats savo rankomis gerkl? perr?šiu. Suprato?

– Taip, j?s? šviesybe.

Žmogus ni?riai linktel?jo.

– Veskit j? ? priek?, tegu rodo keli?! – š?ktel?jo jau apgr?ž?s žirg? Dol?etas.

„J?zau Kristau, m?s? Viešpatie, saugok mus nuo pikto...“ – išgirdo Douveris murmant brol? Heinrich?. Lordas nusteb?s pažvelg? ? vokiet?. Staiga v?l suskaudo perr?žt? plaštak?.

Trobos tarpduryje pasirod? jau suaugusi žmog? – didel? tarytum kalva. Gugis pasteb?jo, kad ant žmog?s gan aukštai buvo dar dvi mažesn?s kalvel?s – visai kaip kauki?... Gugis, atsimin?s, kaip maži kaukiukai geria pienel? iš mam?, vali?kiškai pagalvojo: „Oho... viena tokia gal?t? vis? Kaukašlait? so?iai pagirdyti. Nors kaip reik?t? taip aukštai užlipti?“

– Kas yra, Saulute? – žmog? aiškiai kreip?si ne ? j?, bet ? žmogvaik?.

– Mamyte, mamyte! ?ia – kalbantis gyvuliukas, toks mažiukas!..

– Kur, trupin?li?

„Žemyn ži?r?k, drimba“, – net pyktel?j?s mintimis nurod? Gugis.

– Štai ?ia, ?ia, truput?l? žemiau.

Žmog?s akys išsprogo iš nuostabos. Matyt, Gugis, solidžiai pasir?m?s ant šito, kaip ten j?, kalavijo, atrod? puikiai, ypa? po to, kai linktel?jo galvel? pasisveikindamas.

– ?ia tai bent! Gal kaukas? – ištar? žmog?. – Saulute, mieloji, ar jis tau nieko nedar?, ?k?sti neband??

„Tuzinas šešk? ir viena žebenkštis!“ – nebetv?r? savo kailyje Gugis ir band? dar kart? pasakyti svarbi?j? žini?:

– Didžiai godotina žmoge, – mandagiausiai, kaip tik mok?jo, kreip?si. – Aš at?jau pranešti, jog didelis geležini? žmoni? b?rys eina prie j?s? kaimo.

– Ži?r?k tu man, jis iš ties? kalba. – Gug? amžinas žmoni? steb?jimasis ?m? visai erzinti. – Tai k? sakei, mažyli?

– Mama, mama, k? ten Saulut? rado? – pasigirdo dar vienas balsas.

Gugiui jis nepatiko – kaukas pasijuto neramus. Net ir tokios svarbos žinia nebeatrod? pakankama priežastis aiškintis su šitais dideliais, bet, matyt, iš prigimties kvailais kaip briedžiai padarais. Ta?iau pavojaus nuojauta apgavo, mat iš trobos atl?k? dar vienas žmogvaikis – tik š?syk jau panašesnis ? vyriškos paderm?s b?tyb?.

– ?ia tai bent! Kaukas!!! Tikras gyvas kaukas! Mama, mama, duok j? man!

– Neliesk, Ryti. Dar ?k?s. Jis nori kažk? pasakyti – juk kaukai niekada mums nesirodo be priežasties. – „Bent vienas protingas žodis iš žmog?s l?p?!“ – apsidžiaug? Gugis. – Tai k?, mažuli, nor?jai pasakyti?

Gugis dar kart? labai ramiai, bet kiek kitokiu tonu pasak?:

– ? j?s? kaim? ateina geležiniai žmon?s. Jie jus nugalabys ir sudegins, jeigu nepab?gsit ir nepasisl?psit.

– Geležiniai žmon?s? – nustebo žmogvaikis. – Kas tai?

Didžiosios žmog?s veidu perb?go nerimo šeš?lis, ir ji š?syk kreip?si ? Gug? kaip ? lyg?:

– Ar jie aukšti, su baltom skarom, ant kuri? juodi pagaliai sukryžiuoti? Saul?je spindi kr?tin?s? – paklaus?, ir buvo aiškiai matyti, kad jos rankos ir l?p? kampu?iai virptel?jo.

Gugis linktel?jo.

– Tikrai taip. Ir šit? smeiguol?, vadinam? ka-la-vi-ju, iš j? nugvelbiau.

Žmog? žvilgtel?jo ? smeiguol? ir pabalo. Atsisukusi ? žmogvaik? pasak?:

– Ryti, b?k pas bo?i? Gedvyd? ir pasakyk, kad kaukas atneš? žini?, jog prie kaimo artinasi kryžėiviai.

– B?tinai, mamyte, – ir vaikas, visa gerkle klykdamas „Bo?iau, bo?iau!“, nuskub?jo kit? trob? link.

– Ar jie toli? – žmog? v?l kreip?si ? Gug?.

Šis g?žtel?jo pe?iais ir pasak?:

– Už raisto.

– Perk?ne Dievaiti, apsaugok mus ir m?s? vaikus... Pykuoli, neleisk tiems vanagams ?ia užklysti, paklaidink juos pelk?je, sumurkdyk akivaruose... – kritusi ant keli?, prad?jo rypuoti žmog?.

Gugis suprato, kad ji šaukiasi pagalbos. Tik kokios? Ir kod?l ji ži?ri aukštyn?!

Popiet?s tyloje nuaid?jo keistas garsas.

– Lorde, – sunerim?s Dol?etas apsidair?. – Kas tai?

– Lyg ir rago gausmas. Ne metas briedžiams baubti...

– Kad ne?siklausiau... – nut?s? britas.

– Garbieji riteriai! Ar gird?jote? – staiga juos prisivijo brolis Heinrichas. Dol?etas linktel?jo ir pasiteiravo:

– Ir j?s manote, kad tai ragas?

– Be jokios abejon?s. Aš šio gausmo su niekuo nesupainio?iau.

Dol?etas sumurm?jo:

– Turb?t pagonys medžioja.

– Duok, Dieve, kad medžiot?... Mane kamuoja negera nuojauta, broliai, – prasitar? vokietis.

– Matyti, – pagalvojo Douveris. – Gal jie apie mus jau žino?

– Iš kur, garbusis broli? – nusisteb?jo Dol?etas.

– Barone, šiose vietose jiems ir girios padeda! – nervingai riktel?jo brolis Heinrichas.

– Visko gali b?ti, – ži?r?damas ? skepet? ant rankos, linktel?jo Douveris.

– Na, k? gi – spartinam žingsn?! – š?ktel?jo baronas ir nul?k? v?l raginti b?rio.

Brolis Heinrichas, žegnodamas giri?, pamaldžiai ištar?: „Vardan Dievo T?vo ir S?naus, ir Šventosios Dvasios, amen“.

Kaukavyriai, sus?d? ratu, nerimo – gin?ijosi, mostagavo rankomis. O Snarkis net pašoko ir prad?jo karš?iuotis:

– Bet k? galime padaryti geležiniams žmon?ms? Jeigu Gugis Pagirius ?sp?jo, tegul neb?na kvailiai, pab?ga ir pasislepia.

Senolis Urkis susirauk?, br?kštel?jo lazda kažk? ant sm?lio ir tar?:

– Paklausyki, s?n?ne. Jeigu tavo ol? užpuola lap?, k? tu darai?

– Ginu.

– Kod?l tu t? ol? gini? – pasiteiravo.

– Tod?l... Tod?l, kad tai mano ola!

– O k? reiškia „tavo“? – toliau kamantin?jo senis.

– Mano? Na, kad gyvenu, ten mano daiktai, kailiai... Viskas.

– O kod?l tu neb?gi ir nesislepi nuo lap?s?

– Tai kad negalima. Jeigu pab?gsiu, lap? atims mano ol?, – galvodamas, k? ?ia senis nori pasakyti, aiškino Snarkis.

– Tai kodėl siūlai žmonėms bėgti iš savųjų antžeminių olių? Juk geležiniai žmonės viską sudegins ir sunaikins. Argi tai išeitis, a?

– Bet kodėl mes, kaukai, turime kištis? Mes ir taip juos įspėjome. Ką dar galime padaryti? Negyvai užkutenti – tiek laumės pirštų nerasim! – vado žodžius palydėjo sutartinis krizenimas.

– Padėti, sūnėne. Padėti... – atkakliai aiškino senolis. – Ak, nesakau gi aš, – sunkiai atsiduso, – kad visi žmonės yra geri. Juk ir spragilais jaujoje kartais kaukus plumpina, ir šunimis užsiundo, betgi šaltą žiemą duoda duonutės, ropi... Jeigu jau motinė! gamta tokius panašius į mus žmones sukūrė – reikia mąginti jiems pagelbėti. Reikia!

– Senoli, tad patarkite, ką mums daryti, – šis sykį prabilo drius. – Juk kaukas mažesnis ir už patį mažiausią žmogų.

– Taip, – skubėjo antrinti Snarkis, – tikrai juk mažiausias.

– Taip, mano gentainiai, – sutiko Urkis, – kaukas mažesnis... Jis silpnesnis... Bet jis senesnis... Jis gudresnis! Mūsų giminė buvo jau tada, kai ši bėtybi? n? paduj? nebuvo. Ak, sak? mums senoliai, kad didelis padaras negali būti protingas. Ir žmogus toks – jis dar tik sumanus žvėris, o ne kaukas.

– Bet nunyko mūsų giminė. Gal dėl to, kad didėja viskas aplinkui... O gal todėl, kad per vėlai supratome, jog nieko nėra blogesnio kaip tarpusavio pykčiai. Bet, matyt, to nori motinė! gamta. Ir mes beįgiai pakeisti, čia mes tikrai beįgiai pakeisti. Bet kol esam, turim rodyti pavyzdį visai žvėrijai. Ir žmogui padėti galim. Žmogui padėti privalom. Juk be mūsų jie prapuls, o be jų suskaičiuotos ir kaukų dienos: neatneš duonutės, neduos roputės... – užsidegęs, bet liūdnai postringavo senolis.

Snarkis vėl prabilo:

– Gerai. Bet dar kartą klausiu – kaipgi jiems padėsime? Ar bijotų geležiniai žmonės smarvės? Ar sustingtų? Ar pabėgtų, baimės apimti? O gal dar kieno nors pagalbos prašyti?

– Mes tai ir sugalvosim... Sugalvosim... Che che... Nagi, paklauskite... Oi, kaip sugalvosim...

„Gal ir visai nieko būtų gyventi pas žmogų, padėti jam, gauti visokio gero, nekvaršinant galvos dėl kokios voverytės mėsos“, – mūsų Gugis, pamažėle siurbiodamas pieną iš padėto prieš jį dubenėlio ir klausydamasis, kaip žmonės aplink triukšmauja, žia ir mostaguoja rankomis. Kaukų pasiekdavo tik nuotrupos: „...bobos ir vaikai tegul... pas kunigą⁴ Rumbaud... Pats tu nuokvaka!.. Tai ne drąsa, o kvailystė! Bailio pus... Bet jeigu jie eina per raist... Kur dingo Želvys?“ Galiausiai vienas, panašus į vadą, atsiskyrė nuo jų, priėjo prie Gugio ir pasilenkė ištar:

– Sakyk, mažyli, ar daug kryžievių matei?

– Daug, – Gugis jau suprato, kad žmonės geležiną savo rėšą vadina „kryžieiviais“.

– O kiek daug? Kiek kampų troboje ar kiek žvaigždžių danguje? – vėl pasiteiravo.

– Kiek lapų ant medžio, – rimtai ištarė Gugis.

– Ant jauno medelio ar ant šimtamečio žuolų? – neatstojo žmogus.

– Nei jauno, nei seno, – paaiškino Gugis.

– Na, ką gi, vyrai. Matyt, jų nėra labai daug. Būrys...

– Tai ką nusprendžiam?

– Ginamės! Nesileisim išskerdžiami kaip šernai.

– Tvorą aukšta, strėlės taiklios!

– Ir pas Rumbaudą tegul bėga kas nors!

– Tegul degina laužus, pučia ragus!
– Palaukit! – staiga visus pertraukė kalbinės kaukės. – Kodėl turime laukti, kol maitvanagiai čia atplasnės? Sukiškime juos į pelkės.
– Sukiškim! Kaip stirnas suvarysim ir kaip karvelius iššaudysim... – kažkuris pritarė.
„Oho! Na, ir drąsa, – tyliai stebėjosi Gugis. – Juk geležini žmoni daugiau, ir jie geležiniai.“

Vyras vėl kreipėsi į kaukės:
– Ačiū, mažuli, už pagalbą. Ateik kada duonutės, pienelio, visada sutiksim kaip sveiči.
Ir vyras jam nusilenkė. Gugis net sutriko – kaip čia atsakyti? Skubiai perbraukė per sėbtuvą, kad nusišluostytų pieną, jis irgi linktelėjo.
– O dabar būk pas savuosius. Čia tuoj dangus su žeme maišysis...

Kaitra pamažėle lėgo. Nepatenkintąjį burbėskeitį juokeliai, susistumdymai, nebereikėjo kas akimirką braukti prakaito. Visi pažvelgėjo. Nors ir apylanka, bet būrys vis tiek judėjo sparčiai. Ietimis niukinamas vedlys rodė kelių negudraudamas ir neišsisukindamas. Vienintelis dalykas, kuris nelabai patiko žygeiviams, ypač broliui Heinrichui, buvo vis gilėjanti pelkė.

Po karštos dienos gan greitai kilo rėkas, tad ne veltui vokiečiai retkarčiais atsigręždavo atgal ir su siaubu stebėdavo, kaip takas, kuriuo jie atėjo, užsitraukia balsva migla. Lordas Douveris jojo kaip visada ramiai, o baronas Dolėtas, irgi kaip visada, tramdė neklusniuosius. Staiga vedlys sustojo ir atsisuko į Douverį, rodydamas, kad nori kažką pasakyti. Šis tuojau pat pasikvietė vertėją:

– Milorde, pagonis rodo, kad štai čia prasideda klampiausioji raisto vieta.
– Vardan Dievo Tėvo ir Sėnaus, ir Šventosios... – vėl pasigirdo gretimais.
– Broli Heinrichai, jeigu visas būrys peržegnotų šį pragarą, gal tada ir visa bjaurastis pabėgtų, bet kai jėgos vienas... – nusišaipė Dolėtas.
– Garbusis barone, šįsyk nebijau tų dvasių, – atkirto Heinrichas. – Mat saugo mane Viešpaties karsto gabalėlis, pargabentas iš pačios Jeruzalės, bet jums patarčiau bent poterių sukaltinti!
– Žinoma, broli, tai labai puiki apsauga. Tik va Viešpats iš karsto atsikėlė, o jums gali būti visko... – nenurimo italas.
– Kaip jėgos drąsiai piktžodžiauti, barone!
– Broli Heinrichai, jėgos kažkodėl pamiršote per pietus pasakotą istoriją. Tad kaip ten buvo kaime – liejo žibalo į ugnį Dolėtas.
– Mes čia atvykome disputo pradėti ar kovoti už Viešpaties šlovę? – pasiteiravo Douveris. – Pelkė tai pelkė. Daug jėgų mačiau, dar daugiau perėjau. Broliai, jau saulė laidos link, būtent gerai su šviesa iš raisto išeiti. Vertėjau, paklausk pagonio, kiek dar eisim?
– Jis sako – iki saulėlaidos pereisim.
– Tad pirmyn, – per mė vadovavim Douveris, pamatęs, kad Dolėtas ir brolis Heinrichas žiūri vienas į kitą kaip du gaidžiai. – Ištaškykime pagonišką klampyną... Kur jėgų relikvijos, broli?

Zubris šaukė, kiek tik leidžia gerklė:
– Munamuki! Munamuki! Kur tu, senas pumpotaukšlė – galiausiai pyktelėjo: – Munamuki, kad tave kur griausmas nudėt...

Staiga kaukas pajuto, kad žem? po kojom juda, kyla, banguoja.

– Suk tavo devynios, pelki? kirmine! – užriko pajut?s, kad žem? plyšta, o jis skrenda oru kaip koks ulbuon?lis, kol pirmas pasitaik?s berželis, išsk?t?s savo šak? gl?b?, priima lyg mama s?n? paklyd?l?.

– Ak tu v?pla ker?pla, – netilo Zubris, braukdamas nuo veido lapelius. – Na, kam gi išl?sti po manim, nejaugi kitaip nesugebi? – karš?iuodamasis aiškino priešais j? iškilusiam dideliam, tamsiai žalia, gleiv?tam padarui, vartan?iam duben?lio dydžio akis.

– Mau mau mau... Nematyti triukšmadario... Kas ?ia budino mane? A... Kaukas Zubris. Aš galvojau – kas ?ia budina ramiai sn?duriuojant? maum?? Kaukai, pasirodo, nerimsta. Gal gegužin? darot? – padaras kalb?jo l?tai, švokšdamas ir šnopusdamas.

– Apsieisi be gegužin?s, senas glitena, užteks tau sav? laumi? rateli?, – koneveik? maum? kaukas. – V?l prisigertum kaip žmogus, v?l Kaukáup? palaikytum savo pelke, užtvenktum ir užpiltum m?s? b?stus. At?jo metas atsiskaityti. Senolis Urkis tau turi darbo, žaliasai.

Susidom?j?s maumas išk?l? žalias pl?v?tas letenas.

– Sakai, darbo... Mau mau mau. Maumas nem?gsta darbo. Maumas m?gsta pelk?, laumi? ratelius ir žioplus kiškius ?klimpusius. O darbas maumui b?da – maumo letenos trumpos, k?nas sunkus... Maumas be vandens – maumas be ateities, – papostringav?s baig?.

– Na jau, nieko nebus, kerpl?ša. Urkis an?syk tav?s pagail?jo, nesukišo koj?, kur jos dygsta, bet dabar taip neišsisuksi. Prižad?jai, kad už užtvindym? padarysi, ko prašysim, tai ir darysi.

– Mau mau mau... Visi t? vargš? maum? skriaudžia. Laum?s ty?iojasi, kaukavaikiai kankor?žiais apm?to, o žmon?s, tie sausaodžiai, dar ir su pagaliais bado, nusmeigti tyko...

– Nesisk?sk, maur? maiše. Teks tau š?syk pad?ti, ir pad?ti ne tik kaukams, bet ir žmon?ms.

– Mau mau mau. Mau? Mau?! Mau????!! – vos nepaspringo iš netik?tumo padaras ir užbaub? ant viso raisto: – Tegul maum? kaukai degina, tegul smirdina, tegul sausina – NIEKADA!

– Ak, niekada? – vylingai ištar? Zubris, varstydamas maum? akut?mis. – Tada aš einu, ir vis? ties? apie alut? papasakoju tavo maumulei.

Maumas dar kart? persimain?. Akys visai suapval?jo, didžiul? galva sumaskatavo, jis staiga prad?jo letenom ploti per žem? ir mauroti:

– Mau mau! Tik ne maumulei! Kam norite, tik ne maumulei! Mau! Zubri, maldauju, nesakyk maumulei... – Maumas, rod?s, net susitrauk? iš siaubo.

Zubris šyptel?jo:

– Tai pad?si, žalioji kempine?

– Mau mau mau... Pad?siu. Padarysiu, k? norit, tik ne maumulei... Ne maumulei... – paskui išskalbs kail? vargšui Munamukiui, urvan ne?sileis. Kur d?siuos, k? myl?siu? – maumas išsikv?p?s nuleido galv? ant leten? ir sumurm?jo kaip galima tyliau: – Tai bjauryb?s kaukai.

– Gerai, Munamuki. O dabar paklausyk... – ir apsidair?s, tarytum medžiai tur?t? ausis, ?m? kažk? aiškinti.

Pasibaid?s vieno iš brolių žirgas šoktel?jo ? šon?, kryptel?jo koj? ir priekiu susmego ? dumbl?. Raitelis, persivert?s per galv?, t?šk?si ? purv?, milžiniškas apsiaustas su kryžiumi, tarsi voro kryžiuo?io nugara, pasl?p? j? nuo bendražygi?.

– Tai ?ia, vadinasi, kelias! – užriko Dol?etas, ?tempdamas žirgo pavadžius. – Ei, vert?jau, klausk to š?tono vaiko, kiek mums dar liko!

Vienuolis vert?jas v?l kažk? suburb?jo per pelk? klampojan?iam vedliui. Šis, met?s t?žming? žvilgsn? ? b?r?, staiga nusišypsojo, parodydamas dantis, ir kažk? sumarmaliavo.

– Sinjore, jis tvirtina, kad jau pus? kelio nueita.

– Tegul geriau ži?ri, nes kitaip...

– K? kitaip? – šaltas lordo Douverio žvilgsnis atšald? ital?. – Neturit pasirinkimo, barone. Arba blogas vedlys, arba jokio.

Ir paliep? kariams:

– Prirakinkite j? grandine prie mano arklio!

Abu sargybiniai prisiartino prie žmogaus, nor?dami paimti už paranki?, bet tas nesnaud? – neapdairiai pakreipta ietis tapo lengvu grobiu, ir vienas iš kari?, kurio kojos klimpo purve, staigiai timptel?tas už ieties, neišlaik? pusiausvyros. Kitas sargybinis taip pat buvo nerangus ir, užkliuv?s už nugriuvusio draugo, paragavo pelk?s vandens.

– Velniai raut?! – nusikeik? Douveris. – Gaudykit j?, slunkiai! – Bet kur tu su grandimis ir ginklais pavysi bas? žmog?, kuris pelk?, matyt, pažinojo kaip savo penkis pirštus...

– Grei?iau arbaletus! – suriko. – Ko laukiat?!

Skimbtel?jo kelios templ?s ir nusiunt? ? migl? pulkel? str?li?; aplink liko tik sumišimas, raistas, r?kas, patylomis atslenkanti tamsa. Vienu metu susitiko vis? trijų vad? – brolio Heinricho, lordo Douverio ir barono Dol?eto – akys. Visos bylojo viena – „?kliuvome“...

– Nestov?kit, broliai Kristuje! – pirmas atsigavo Dol?etas. – Du ? b?rio priek? su ietimis tikrinti kelio! Mikliai, kad jus kur nelabasis nujot?!

– Barone! – ?sp?jamai pak?l? piršt? brolis Heinrichas, bet tuojau pat nutilo, pervertas italo žvilgsnio.

– Judinam?s, mulkiai prakeikti! Išmeskit iš gurguol?s, kas per daug sunku! Pirmyn! Noo, noo! R?pliok, kvailas gyvuly!

– Tylos! Kad n? šakel? netrekštel?t?, n? grumstelis nepliumptel?t?! – sušnypšt? atsisuk?s Ruokis, vadovav?s Pagiri? vyrams, l?tai slenkantiems raistu. – Net jei akivaran ?maklintum?te, kad negird??iau jokio garso, jokio cyptel?jimo!

Staiga migloje pasigirdo garsus trekštel?jimas ir dar garsesnis p?kštel?jimas, lydintas pl?dimosi greitakalb?s.

– Sprand? nusiukiu! – pažad?jo vadas, atsisuk?s ? vyrus, bet vienas iš žmoni? iškalbingai mostel?jo ranka ? priešais nos? liulant? raist?, taip parodydamas, kad garsas – ne iš b?rio.

Ruokis sumostagavo rankomis, ragindamas vyrus sustoti, o ar?iausiai esant? – sekti iš paskos. Tyliai, tarsi dvi l?šys, jiedu nus?lino pelke. Migla neramiai bangavo, keit?si, kol netik?tai tiesiai prieš akis išdygo kažkoks pavidalas. Ruokis užsimojo smogti sunkia ?žuoline kuoka, bet jo rank? sugrieb? iš paskos ?j?s Laimis.

– ?iagi Želvys, k? tu darai! – nepaisydamas persp?jimo riktelių palydovas.

– O nelabasis, – išp?t? akis Ruokis. – Nagi tikrai Želvys! Iš kur tu ?ia atsiradai?! – Garsiai sušuko, pats užmirš?s priesak?.

– Tyliau, vyrai. Klykiat kaip skerdžiami, o ?ia kryžėiviai netoliese murkdosi, – pusbalsiu pratar? Želvys.

– Matei?! – nusisteb?jo Laimis.

– Ne tik ma?iau. Pats juos ?ia atvedžiau. – Ni?riai paaiškino tas ir susirauk?s prid?r?: – D?kui laimužei, pavyko padus pasipustyti.

– Pats atvedei?! – Ruokiui net gyslos ant kaklo išpampo. – Tu, gyvat?s išnara! – užriaumoj, ?iupdamas Želv? už drabuži?, bet, tarsi perlietas šaltu vandeniu, trykstan?iu iš jo žvilgsnio, gniaužtus atleido.

– Pasakok, – jau tyliai papraš?.

– K? ?ia daug pasakoti? Sta?iau kilpas – pagavo. Liep? vesti per pelk? – pasakiau, kad darom lankst?, ir nuvedžiau ? pat? akivaryn?. O j?s iš kur ?ia atsiradote? Ir su ginklais?! – Želvys nebe?steng? nusl?pti nuostabos.

– Nepatik?si, bet atb?go ? kaim? kaukas ir ?sp?jo, – ?sikišo Laimis.

Želvys pakraip? galv?, bandydamas suprasti, ties? vyrai kalba ar ty?iojasi, ta?iau galiausiai mostel?jo ranka ir paklaus?:

– Kiek j?s??

– Bus nepilni du tuzinai. Be to, tik?sim?s, kad Giedrys su Vilikaila nub?gs iki Rumbaudo, kunigas gal savo vyrus atsi?s... O kryžėivi? kiek?

– ?h?... O j? kokie penki tuzinai. Keli riteriai, gurguol?... Bus nelengva. Ar man ragotin? atsiras? – pamat?s priart?jusius kitus vyrus, pasiteiravo buv?s vedlys.

– Mau mau. O dabar v?l ?sitverk ? mane ir ?kv?pk daug oro, – paliep? Munamukis raitom ant jo keteros ?sitaisiusiam Zubriui. – Nersim akivaran, išl?sim pro kit?. Taip bus grei?iau.

– Tu man ži?r?k, glitena, – persp?jo kaukas. – Jeigu pam?ginsi nusipurtyti, išlind?s paviršiun tiesiu taikymu pas maumul? b?gsiu.

– Mau mau. Nebijok, kvailas kauke. Maumai žodžio laikosi, – priekaištingai nuramino.

Zubris tvir?iau ?sikibo, ?kv?p? oro ir užsimerk?. P?kšt! – didžiulis maumo k?nas paniro ? pelk?. „Saugokit mane, prot?vi? dvasios!“ – mintyse trumput? maldel? sukalb?jo Zubris. Maumas, toks, rodos, nevikrus paviršiuje, vandeniui slydo tarsi ungurys per žol?. Netrukus gyvis su triukšmu išn?r? kitame akivare.

– Mau mau. Pasakyk Urkiui, kad aš ?ia jo laukiu, – sumaurojo, išk?l?s letenas ant žem?s.

– Laukti nereikia, – pasigirdo netoliese. – Mes jau ?ia, Munamuki.

– Mau mau mau. B?k pasveikintas, vis? kauk? senoli Urki, – pagarbiai tar? maumas.

– B?k ir tu, Munamuki, Maumuonio s?nau... D?koju, kad sutikai pad?ti.

Maumas raukydamasis patyliukais svarst? Urkio užduot?. Senolis ramiai lauk?. Pagaliau padaras sukinkavo galva:

– Gerai, jeigu jau prašote...

– Puiku! – apsidžiaug? Urkis. – Kas lyd?s maum?? Zubri, tu?

– Na, jau ne. Ir taip visas mauruotas. Plaukikas, supranti. Š?syk patik?siu t? malonum? kitam... – subamb?jo kaukas.

– N?ra kam lyd?ti, senoli, – ?sikišo Snarkis, – m?s? nedaug, o kad prismardintume vis? pelk?... Nebent... Bet ne.

– Kas ne?

– Na, Gugis... Jo ? pelk? imti nenor??iau – nepatyr?s, jaunas.
– Puiku, tada Gugis lyd?s maum?. Jis šaunus vaikus – susitvarkys.
– Teb?nie, – linktel?jo Snarkis ir tyliai sumurm?jo: – Gal nepridarys nauj? b?d? tas pajodžarga.

Urkis žybtel?jo akimis:

– S?n?ne, džiaukis gav?s prog? ?rodyti žmon?ms, kad kaukai naudingi... Kartoju – džiaukis, o ne vaik? bark. Pavargstu jus beaukl?damas... Taip, pavargstu. Bet reikia!

Brolis Heinrichas dair?si vis neramiau. Migla tiršt?jo, temo, o raisto nebuvo nei galo, nei krašto. Už nugar? buvo gird?ti ?klimpusi? ir nebeištraukiam? žirg? žvengimas, broli? riksmi, keiksmi. Blogiausia – pab?gus vedliui niekas nebežinojo, kur kelio pradžia, kur pabaiga, iš kur at?jo ir kur eina.

Ir ne vienas murm?jo maldas, ?iupin?jo rožinius, relikvijas, mintyse kartojo, kad jeigu gr?š iš šio žygio, tai daugiau niekada nel?s ? šitas girias bei pelkynus. Dol?etas jaut?si tarsi žv?ri?kštis, pakliuv?s ? sp?stus, bet sveiko proto nepamet?. Vis ragindamas pelk? ietimi tirian?ius brolius, jis, jau nus?d?s nuo žirgo, steng?si b?ti visur, kur sunku, pad?ti ?klimpusiems, padr?sinti, paskubinti b?r?. Vienintelis Douveris s?d?jo balne šaltas ir ramus, l?tai ragindamas besibaidant? žirg? eiti tolyn pirmesni? jau išbandytu taku. Palyginti su broli? apsiaustais, Douverio plaštak? sauganti skepeta vis dar buvo balta, o savitvardos negal?jo ?veikti net aplink vyraujanti erzelyn?.

Maumas v?l išn?r? iš akivaro. Išvert?s geltonas akis ir mosuodamas ausimis, susigaud?, iš kur sklinda triukšmas, tada ?kv?p? daug oro, išsižiojo ir...

– Mauuuuuuuuuuu mauuuuuuuuu mauuuuuuuuuuu! – nuaid?jo virš raisto.

Munamukio balsas nebuvo silpnas, ta?iau migla gars? greitai sug?r?. Pakraip?s galv?, maumas nusprend?, kad vieno karto maža, tod?l dar syk? sumaurojo, o pajut?s, kad tai visai malonu, puol? mauroti be perstojo – vis t? pat? puikiai žinom? „mau“, bet visaip ?vairindamas: ir „maumamu...“, ir „muamaumau“, ir dar kitaip – kaip sugeb?jo.

Ruokis stabtel?jo:

– O ?ia dabar kas? Kokio nelabojo išdaiga?

Vyrai irgi sustingo.

Brolis Heinrichas skubiai puol? žegnoti pelk?, berdamas poterius ir maišydamas mald? žodžius.

– Mauuuuuuuuuuuuu mauuuuuuuuu mauuuuuuuuu! – vis drebino tyl? garsas.

Dol?etas suspaud? kalavij?:

– Kad ir kas tai b?t?, man jis kelio nepastos! – suriko, puldamas klampoti tolyn.

– Barone! – š?ktel?jo Douveris. – Barone, neb?kite kvailys, gr?žkite! – Bet jo bals? ir atklydus? trump? keiksm? gimt?ja kalba prarijo migla. Paskui baron? tarsi šuo nusek? jo ginklanešys, kartodamas: „Sinjore, sinjore, maldauju, neikite!“

– Broliai Kristuje! – pasigirdo skardus brolio Heinricho balsas. – Broliai Kristuje!

Erzelyn? trumpam nutilo.

– Vienintel? viltis nugal?ti pikt?sias dvasias – tai šlovinti Viešpaties vard?. Žegnokime pragar?, kalb?kime maldas, giedokime giesmes. Jeigu m?s? neapgins Viešpats, tai neapgins niekas! *Te Deum laudamus!*⁵ – netik?tai užtrauk? jis giesm?. Keista, bet riterio žodžiai atneš? ne?tik?tin? permain? – užmirš? erzel?, kariai irgi ?m? giedoti. „Jie visi išprot?jo“, – su siaubu pagalvojo Douveris, timptel?damas vadeles ir stabdydamas žirg?.

D?josi kažkas nenusakoma: plaukianti virš pelk?s giesm? susiliejo su vis stipresniu „Mauuuuuuuuuuuuu mauuuuuuuuuuuuu“. Munamukis nuoširdžiai piktinosi netik?tais giesmininkais ir ?m? mauroti dar garsiau, n? nemanydamas nusileisti net ir žmoni? sutartinei.

– Kryžiokams dievai prot? pamaiš?, – nusprend? Ruokis, klausydamasis keistos gars? maišalyn?s.

– K? gi, m?s? naudai, – pratar? kažkuris vyras.

Staiga prie pelki? sutartin?s prisid?jo tre?ias garsas, labai primenantis rago gausm?.

Laimis l?tai skai?iavo:

– Vienas... Du... Trys... Ketvirtas ilgas... Rumbaudo vyrai! – š?ktel?jo ir, ?iup?s nuo juostos rag?, pap?t? atsakydamas.

Dol?etas sustojo kaip ?bestas: priešais plyt?jo akivaras, o iš jo kyšojo didžiul? tamsi padaro galva ir st?gavo, maurojo. Keista, bet baronui pirmiausia ji labai primin? gimtosios šalies dainininkus – mat padaras staugdamas raiv?si, kraip? galv?, aiškiai steng?si staugti kuo garsiau, kad perr?kt? barono bendražygius, jau užtraukusius kit? giesm?.

Likimo m?tytas ir v?tytas riteris suprato, jog vargu ar tai piktoji Samogitijos mišk? dvasia, grei?iau kažkoks keistas pelki? gyventojas, tad neskub?jo pulti ir smeigti. Išgird?s, kad iš paskos prišleps?jo ginklanešys, jis ranka parod? sustoti ir tyl?ti. Baronas šird? drask? prieštaringi jausmai – šis padaras buvo ?domus: jis savo paprast?j? „mauu“ dainavo iš visos esyb?s, vis? gali?. Bet taip jis pavojingai sutrikd? b?r?, o art?jo tamsa, tad reik?jo grei?iau jud?ti, o ne giesmes giedoti. Atsidus?s baronas pa?m? iš tarno arbalet?, ?d?jo str?l?, stropiai prisitaik?...

Gugis, atlyd?j?s maum? ir iki tol ramiai steb?j?s geležin? žmog? su spindin?ia kr?tine, tuoj suprato, k? tas ruošiasi daryti. Nieko geresnio nesugalvoj?s, jis prib?go prie besitaikan?iojo ir, kiek tik leido kauko j?gos, d?r? smeiguoliu ? geležimi neapsaugot? kojos viet?.

– Ajjjjjjjiiii! – sukliko baronas ir išmet? iš rank? arbalet?.

Nuo sm?gio ? žem? išl?kusi str?l? pli?kštel?jo vandenin visai šalia maumo.

Išvert?s akis, Munamukis ?sistebeilijo ? nudribus? ir už kojos susigriebus? žmog?.

– Maume, glitena žalioji, ko spoksai kaip žmogus ? ilg?j?⁶, nerk pelk?n! – užriko Gugis, pamat?s, kad riteris v?l siekia arbaletą.

Munamukis, suprat?s, kad atsitiko kažkas rimta, p?kštel?jo vandenin, aptaškydamas juo ir nekviestus ži?rovus. „Mauuu“ nutilo. Baronas riebiai nusikeik?.

– Ko ži?ri! – užriaumojo ant ginklanešio. – Negi nematai, kad brolio Heinricho giesm?s išvaik? pikt?sias dvasias! O ?ia dabar kas? – nusteb?s ?smeig? akis ? gana saugiu atstumu ?sitaisius? Gug?, kuris skubiai tryn? šeško plaukus ? zuikio spir? ir murm?jo: „Bezdu bezdu bezdu purpt!“

– J?zau šven?iausiasis, – susiraukdamas tarsi kand?s krien?, sudejavo Dol?etas, – kokia ?ia smarv?... Ir j? tuoj pat supykino.

Kaukas, m?tydamas kojeles kaip tik ?manoma grei?iau, tolo nuo akivaro.

Douveris ?siklaus?. Staugimo nebegird?jo. Perr?kdamas giesm?, riteris sušuko:

– Broli Heinrichai, j?s laim?jote! Piktosios dvasios nutilo!

Bet kur tau! B?rys buvo taip ?sigiedoj?s, brolio Heinricho akys taip spind?jo, kad jis nieko aplink nemat? ir neklaus?. Staiga pasigirdo gera nelemiantis švilpimas. Vienas iš netoliese buvusi? knecht? sukniubo ? purv? su iš kr?tin?s kyšan?ia plunksnuota vytele. Douveris apsidair?, bemat suprato, kas atsitiko, ir skaudama plaštaka ?iupo kalavij?, šaukdamas:

– Pagonys puola! Prie ginkl?! Nutilkit! Puola! – Ir tuojau pat ginklu pašventino kažk?, prišokus? prie žirgo.

Sutrik? kariai dar dair?si, bet greitai suprato, kad joki? dvasi? n?ra, tik pagonys ir j? str?l?s, ragotin?s, kuokos. Užvir? kautyn?s. Raiste aid?jo žvangesys, keiksmas ir dejon?s.

Diena v?l alsavo kaitra. Lordas Douveris kr?ptel?jo, atsimerk? ir sunkiai kilstel?jo galv?. Žvilgsniu apib?go tvirtas, iš sunki? r?st? sur?stas pilies sienas, aukšt? kuor?, ant ie?i? parimusius pagoni? karius. „?domu, k? gi jie man darys... Gal išmainys ? kok? savo vad??“ Pagonys kol kas pasirod? gailestingesni, negu buvo galima tik?tis – ?tais? kalin? prie namo sienos, bent šiokiam tokiam pav?syje. Dav? ir vandens, ir maisto. Visai arti pasigirdo nepaž?stama kalba:

– Ar šitas, mažuli? – pasiteiravo prieš riter? prit?p?s vyras, ant kurio peties patogiai ?sitais?s s?d?jo nedidukas, pilk? kail? užsimet?s vaiko dydžio padaras žvitriomis akut?mis.

– Šitas, – ištar? Gugis, atsargiai laikydamas smeiguol?, kad nesusižeist? ir nesužeist? nešan?io žmogaus.

Douverio akys iš nuostabos iššoko ant kaktos. Jis žvilg?iojo tai ? tuš?ias prie diržo tabaluojan?ias makštis, tai ? gyv?, laikant? jo graž?j? durkl?... ? žmog?, ? sužeist? savo plaštak?, ? padar?. Atsargiai pak?l?s skaudan?i? rank?, jisai d?r? pirštu ? Gug? ir paklaus?:

– *Gnome? Dwarf?*

– Atrodo, jis tave irgi atpažino, – nusijuok? Ruokis ir atsiliep?: – *Nein!*⁷ Kaukas.

Toks tad pi rmasis pasakojimas apie Gug?, jo smeiguol? ir geležinius žmones. Taip ir prasid?jo Pagiri? žmoni? ir kauko draugyst?. Kas nutiko toliau? Ogi dar ne?tik?tinesni? dalyk?!

¹ SAMOGITIJA, SAMOGITAI – senovinis Žemaitijos ir žemai?i? pavadinimas lotyn? kalba.

² GNOMAI – nedidelio ?gio, atstumian?ios išvaizdos mitin?s german? b?tyb?s, gyvenan?ios po žeme ir saugan?ios sukaupus lobius: brangakmenius, auks?. Žmoni? vengia, ta?iau kilniaširdiškumo akimirkomis gali padovanoti nuskriaustam ar nelaimingam žmogui vien? kit? brangakmen?. Ta?iau vargas tam, kuris gviešis viso gnomo lobia!

³ DVARFAI – mitin?s skandinav? ir german? tautosakos b?tyb?s. Kaip ir gnomai, yra nedidelio ?gio (apie 1 metr?), negraž?s ir didel?mis galvomis. Gyvena kalnuose arba po žeme. Ta?iau dvarfai ne tik saugo lobius, bet taip pat yra nagingi kalviai, puik?s juvelyras ir ginklakaliai. Pasakojimai apie dvarfus gali tur?ti tikrovišk? pagrind?: bronzos amžiuje alavo kas?jai pamažu migravo iš piet? ? pietry?i? Europ?, nes ten buvo daugiau alavo, reikalingo bronzos gamybai. Pietie?iai buvo mažesnio ?gio, tamsesn?s odos ir plauk?, o j? metalurgijos žinios, ginklai ir šarvai gal?jo atrodyti stebuklingi šiaurie?iams, vis dar gyvenantiems neolito s?lygomis. (Pagal „Vikipedij?“)

⁴ KUNIGAIS senov?s Lietuvoje vadindavo kunigaikš?ius.

⁵ Tave, Viešpatie, šlovinam! (*lot.*)

⁶ ILGASIS – senov?s Lietuvoje naudotas pinig? pirmtakas, varin?s, sidabrin?s kapojamos juostel?s.

⁷ Ne! (*vok.*)